

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

6 De reseruatis extra corpus iuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

nihil hic dicitur, neque eos damnat Sixtus, neque prohibet eos tenere, aut legere vt veros; neque illam doctrinam damnat vt erroneam, sed solum prohibet eam asserere. Qui ergo post illam Extrauagantem talem librum scriberet, ipse incurreret in hanc censuram; quia qui scribit librum, asserit quod in eo scribit: non enim agimus de eo, qui materialiter scribit, sed de eo, qui formaliter vt author illius doctrinæ. Qui autem talem librum apud se tenuerit, vel eum legerit etiam vt verum, non incurreret; quia hæc non sunt hic prohibita: imo nec credere doctrinam talis libri esse veram, sed solum eam asserere.

Hic vero dubitabit aliquis circa alteram partem, si quis apud se retineat, & legat libros continentes doctrinam hic prohibitam contra immaculatam Virginis Conceptionem, scilicet esse peccatum, aut hæresim illam credere, asserere, aut celebrare: si non legat illos vt veros in hac parte, neque ad hunc finem eos teneat, sed vel propter alia vtilia, vel vt eos in ea parte impugnet, vel recreationis causa, an excusetur ab hac censura incurrenda. Respondetur, de legente illo modo certum est non incurrere; quia in textu expresse dicitur, aut dictos libros pro veris legere: qui ergo non pro veris, sed pro falsis, aut impertinentibus legit, non aget contra hanc legem. De alio vero actu habendi, seu tenendi potest esse nonnulla ratio dubitandi, quia illa verba videntur magis absolute in textu poni. Nihilominus tamen existimo particulam illam *pro veris*, cum omnibus illis prioribus coniungendam esse; & ideo idem esse de omnibus iudicium: verba enim textus sunt, Aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere. Vbi etiam aduerto, hic non esse prohibitum credere, aut tenere dictam doctrinam esse veram, tum quia non est damnata vt hæretica: tum etiam quia illud spectat ad actum mere interiore: sed prohibetur illa doctrina vt prodians in actum exteriori; & consequenter etiam prohibetur illi actus exteriores, qui ad illam confirmandam ordinantur, vt sunt legere, vel tenere, tales libros vt veros: quia cum illa doctrina reiiciatur, saltem vt erronea, merito præcluduntur viæ, quibus diffundi possit.

In quo etiam sunt aduertenda verba, quibus fertur hæc prohibitio, & censura, scilicet: *Qui asserere præsumpsit ausu temerario, & postquam de presentibus scientiam habuerit.* Nam ex eis colligitur non incurrere hanc censuram, qui ex ignorantia huius Extrauagantis per quandam simplicitatem aliquid eorum fecerit, quæ in ea prohibeantur, vt notantur Caietanus cap. 72. de excomm. & Nauarrus cap. 27. numero 107. & alij. Quæret vero tandem aliquis, si quis assereret aliquid eorum, quæ hic prohibentur: non quia ita interius sentiat, sed solum exterius in aliorum offensionem, vel vt aliis placeat, an incurrat hanc censuram: videri enim potest non incurrere, quia est actus imperfectus, sicut alias dici solet de hæretico pure externo. Mihi tamen videtur illum incurrere, quia hæc lex non punit peccatum hæresis, vel aliud simile, sed ipsam assertionem exteriori, seu prædicationem: in quo perfecta est transgressio per actum exteriori, quicquid interius sentiat. Præterea hæc lex specialiter addit illam particulam, *pro veris*, tantum in actionibus legendi, vel retinendi libros, assertionem vero talis doctrinæ absolute, & simpliciter prohibet: ergo qui eam exterius asserit, licet interius non sentiat esse veram, nihilominus incurrit. Tandem ex fine illius legis hoc colligi potest, qui fuit vitare scandalum: hoc autem ex assertionem exteriori generatur etiam si interior credulitas deficiat.

Septima excommunicatio referuata est à Bonifacio VIII. in Extrauaganti 1. de Sententia excomm. & postea innouata est, & aucta à Gregorio XIII. in Extrauaganti ab ipso, quæ est 23. inter constitutio-

nes eius: & lata est contra eos, qui in Romana Curia in negotiis tam gratiæ, quam iustitiæ dant aliquid, vel promittunt, vt quod prædunt, obtineant: comprehenditque tam dantes, quam recipientes, vel quoquo modo intercedentes dando fauorem, auxilium, &c. Circa quam constitutionem integrum confecit opus Doctor Nauarrus, habetur in tomo secundo, suorum operum, & ob eam rem à maiori explicatione illius constitutionis hic abstinemus, & præfertim, quia non est vniuersalis, sed specialiter ad Romanam Curiam pertinet: nec possemus eam sine longiori digressionem pertractare.

Octaua addi posset ex Extrauaganti, *Saluator*, de Præbendis inter communes. Sed illius tractationem omitto: pertinet enim solum ad specialem Ecclesiam Tolosanam, & eadem ratione de suspensione, & interdicto, quæ ibi simul (quanquam respectu diuersorum) cum proportionem feruntur; nihil amplius in hoc opere dicam. Et hæc sufficiunt, quibus addi possunt quæ adnotauimus in 2. tomo, 3. parte, disputatione 3. sectione 4.

SECTIO VI.

Quæ excommunicationes ipso iure latae, & Papæ referuatae extra corpus Iuris habeantur.

Proximum esset legentibus, & mihi valde onerosum, excommunicationes omnes congerere, quæ à variis Pontificibus per sua diplomata, aut Motus proprios, vel constitutiones, aut Extrauagantes, latae sunt: nec quidem esset admodum vtile, quia multæ ex eis ad Ecclesiam totam non pertinent, sed ad speciales casus, congregationes, vel nationes: alia vero vel reuocatae sunt, vel non sunt in vfu: & ideo tam hic, quam in sequenti disputatione solas eas indicabo, quæ comuni vsui esse possunt, vel ad tollenda dubia, aut falsos aliquos timores, vel certe vt sufficiens noticia habeatur earum excommunicationum, quæ communiter in praxi habentur.

Prima ergo sumi potest ex Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 5. vbi legitur constitutio Iulij II. Cum tam diuino, lata contra eos, qui per simoniam post mortem vnius Pontificis in successorem eius eligi procurant: in qua prius multa de irratione talis electionis, & de punitione talis simonie statuit: quæ ad præsentem tractatum non spectant, quia in ea parte nulla censura imponitur. Videantur Doctores in capit. Licet, de Electione: & Victoria, relect. de simonia, num. 5. Deinde præcipit omnibus Cardinalibus, qui pro tempore erunt, ne contra ibi statuta, vel aliquid eorum statuere, disponere, ordinare, vel aliquo modo facere, seu assentire præsumant quocunque exquisito colore, vel causa sub pena excommunicationis lata sententia, quam ipso facto incurrant: & à qua non nisi per Romanum Pontificem canonice electum absolui possint, nisi in mortis articulo. Quæ constitutio recepta, & approbata fuit in eodem Concilio; & est facilis, quia verba satis per se clara sunt. Solum est ponderandum cum Caietano, cap. 24. hanc censuram tantum ferri contra Cardinales, qui hæc faciunt tempore vacantis Sedis: vnde si viuentem Pontifice similia fiant, non est locus huic censuræ: ita enim in ipsa lege satis expressum est, fortasse quia viuentem Pontifice non erat tanta necessitas; tum quia eo tempore non vrget occasio, tum etiam quia ad ipsum incumbit cura hæc corrigendi.

Secunda excommunicatio sumitur ex quadam Extrauaganti Pauli II. Cum in omnibus, ferturque contra Commissarios, & Delegatos Sedis Apostolicæ circa causas alienationis rerum Ecclesiasticarum,

Prima excommunicatio contra Cardinales, qui per simoniam procurant electionem Pontificem. Iulij II. con. stit. 2. Vid.

Caiet.

Secunda excommunicatio ex Pauli II. constitut.

rum, quibus ibi præcipitur, *ut cense, & diligenter attendant causas in literis Apostolicis per supplicationes expressas, illasque sollicite examinent, &c.* & subditur, *Si quis autem Commissarius, vel Delegatus conscientia sua prodigus in gravamen, aut detrimentum Ecclesie per gratiam, vel timorem, aut sordes alienationi consenserit, aut decretum vel auctoritatem interposuerit inferior quidem Episcopo sententiam excommunicationis incurrat.* In Episcopos vero fert suspensionem infra suo loco annotandam. Subditur vero deinde: *Is vero, qui dolo, vel fraude, aut scienter in detrimentum Ecclesiarum alienationem fieri procuraverit, aut per sordes, vel impressionem alienationis decretum extorserit, similis sententiam excommunicationis incurret, à qua non nisi per Roman. Pontificem absolui possit.*

4
Prior clausula censuræ, quæ est de Commissariis, exponitur.

Duplex ergo excommunicatio ibi fertur: una contra Commissarios ipsos abutentes sua facultate, & hæc non est reservata Papæ, & duas principales conditiones requirit, ut contrahatur. Una est, ut consensus, vel decretum sit in detrimentum Ecclesie: alia, ut per gratiam, timorem, vel sordes. Unde licet alienatio non fit in evidentem Ecclesie utilitatem, ideoque fit contra formam concessionis Pontificie factæ sub illa conditione: si tamen non fit in detrimentum Ecclesie, nec gravamen, sed sit æqualis conditionis, non incurretur illa censura ex defectu primæ conditionis. Similiter si Commissarius id efficiat ex culpabili negligentia, non incurret talem censuram. Atque hæc etiam conditiones in altera excommunicatione observandæ sunt, quæ reservata est Summo Pontifici, & fertur contra duo genera personarum, seu actionum; scilicet contra procurantes talem alienationem in detrimentum Ecclesie: & in his postulatur dolo, fraudis, aut scientia, de qualitate alienationis, seu quod sit in detrimentum Ecclesie. Quare si ignorantia, etiam culpabilis intercedat, excusatur à censura. Aliud genus personarum est extorquentium decretum talis alienationis, scilicet ab ipsis Commissariis: requiritur autem ut talis extorsio fiat per sordes, aut per impressionem, id est per iniquas donationes, vel promissiones, quæ nomine sordium significancur: aut per importunam persuasionem, aut deprecationem, aut similem inductionem: hæc enim omnia nomine impressionis, significari videntur.

5
Discremen inter duas excommunicationes illas constituit.

Vnde est aliud discrimen considerandum inter has duas censuras: nam prior est nimis particularis quoad personas: solum enim est contra ipsos Commissarios, seu Delegatos in tali causa, & hos non omnino, sed inferiores dignitatis, quam sint Episcopi: posterior vero est uniuersalis contra omnes procurantes, &c. cuiuscunque ordinis, vel conditionis fuerint, nec limitatur ad inferiores Episcopos. Vnde non video cur Nauarrus cap. 27. numero 108. citans Syluestrum, inter reseruatæ excommunicationes hanc posuerit, quatenus fertur contra Commissarios, & Delegatos: nam reuera (si textus attente legatur) in eo feruntur duæ censuræ contra diuersas personas, & diuersarum qualitarum. Syluester vero Excommunicatio, 7. num. 83. distinge refert utramque clausulam textus, nullam tamen adhibuit interpretationem. At vero Caietanus nullam huius constitutionis mentionem fecit, fortasse quia non credit esse in usu. Nauarrus autem, & Syluester indicant esse in sua vi, quamuis non satis expresse id dicant, neque mihi omnino constat: timendam tamen esse admoneo.

Caietanus.

6
Pauli II. constit. 6.

Alia item excommunicatio adiungi posset ex eodem Paulo II. in Extrauaganti 6. *Ambitiose, & habetur in Iure lit. de rebus Ecclesie non alienandis: in qua prohibet omnem alienationem bonorum Ecclesiasticorum, omneque pactum, vel contractum de eisdem bonis contra formam illius constitutionis factum, & sententiam excommunicationis profert tam in eum, qui huiusmodi bona alienat,*

A quam in eum, qui recipit. Hæc tamen excommunicatio etiam reservata non est: ut bene indicat Angelus Excommunicatio, 7. casu 48. Fertur autem his verbis excommunicatio: *Tam qui alienat, quam qui res alienatas seu bona Ecclesie reserpsit, sententiam excommunicationis incurrit: non ergo propter quodlibet pactum, aut contractum, sed solum propter alienationem lata est illa excommunicatio.* Quando autem sit vera alienatio, præter donationem, aut venditionem propriam, non est hunc à nobis explicandum: certum est autem omnem contractum, quo transfertur in alium usus fructus, vel dominium utile rei etiam temporale, vltra tempus à iure commissum, vocari in eo textu alienationem: atque ita omnia pacta ibi numerata esse species quasdam alienationis: ideoque excommunicationem, quæ de genere fertur, in omnes species cadere. Affirmat autem Syluester, Excommunicatio, 7. n. 83. constitutio. Syl. nem illam nec feruari, nec in multis locis receptam fuisse. De qua copiosius disputat Nauarrus in comment. de Alienat. rer. Ecclesie.

Tertia excommunicatio ex Pauli II. Constitutione 3.

Tertia sumitur ex eodem Paulo II. in sua Extrauaganti 3. quæ in Bullario habetur, quæ incipit, *Munera: in qua præcipit, ne quis iam officialium Romanæ Curie, aut Summi Pontificis in terris suis (quos ibi late numerat) aliquod genus muneris, scilicet aurum, argentum, aut vestimentum, aut equum, aut aliquid aliud cuiuslibet speciei accipiant præter excellentiam, & poculentam in modera ta quantitate, scilicet quæ intra biduum consumi possint, accipiant ab his, quibus præfunt, vel apud quos officia exercent: & subdit, Alioquin amittentes quæ accipientes, etiam si Pontifici præfulgeant dignitate, dummodo non sint Sacre Romanæ Ecclesie Cardinales, &c.* Ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, à qua absolui non possint, à Romano Pontifice. Circa quam solum aduerto, non obligare extra Romanam Curiam, & terras subiectas Summo Pontifici, & ex parte dantium esse uniuersalem ad omnes tam communitates, quam singulares personas, tamen habentes respectum subiectionis, vel si milem ad eum, cui dant: ex parte vero recipientium, esse specialem pro officialibus Papæ ibi numeratis cum exceptione Cardinalium.

Quarta excommunicatio lata est à Leone X. in Concilio Lateranensi, sess. 11. contra Prædicatores, qui aliquid commiserint in suis concionibus contra ibi præcepta. Primum est, ut *Euangelicam veritatem, & sanctam Scripturam iuxta Doctorum Ecclesie declarationem pertractent, nihilque adiciant contrarium, aut dissonum vero sensui Scripturæ, eiusque veritate & sane intellectu, iuxta prædictorum Doctorum interpretationem.* Secundum est, ut *tempus præfixum succurrorum malorum vel aduentus Antichristi, aut certum Iudicii diem prædicare non præsumant.* Tertium, ne alia similiter futura quasi specialiter reuelata dicant, aut alienas inaneque diuinationes asseruerint, aut alio quocunque modo tractanda assument. Quartum, vi à Prælatum aliorumque Superiorum, eorumque status scandalosa detractione absterneant. Quintum (addunt multi) yncerta, aut ficta miracula prædicent; tamen licet de hoc fiat mentio in narratione illius constitutionis, postea incipit prohibito ab illis verbis: *Sacro approbante Concilio statuimus, & ordinamus, &c.* Et non additur illud speciale de falsis miraculis: & ideo non facile extenderem illam censuram vltra verborum exigentiam, quia per se est nimis ampla, & multiplex in prohibitione. Posteaque subdit censuram prauissimam generaliter completentem omnem transgressionem, contra ibi præscripta, quod satis rigorosum est, indige-

digeretque longa interpretatione, si singula verba expendere, & quoad fieri posset, moderari vellemus, sed non possumus immorari: & si considerentur quæ in similibus diximus, non erit hoc difficile lectori mediocriter instructo. Eo vel maxime, quod mihi est valde dubium, an hæc lex, & excommunicatio vñ, & consuetudine recepta sit: quod de omnibus excommunicationibus illius Concilij affirmat Caietanum verbo *Excommunicatio*, in fine post caput 81. & Bartholomæum Carranæ in Summa Conciliorum in fine illius Concilij, & Nauarrus ca. 27. n. 110. & ideo alias excommunicationes, quæ in eo feruntur, prætermitto.

Caietan.
Barthol.
Carranæ.
Nauarr.

9
Quinta excommunicatio sumitur ex libro Penitentiali Summi Pontificis, quam ibi refert se vidisse D. Antoninum 2. parte, titulo 24. cap. 30. in fine, in hæc verba: *Accedens ad sepulchrum Domini causa devotionis sine licentia Papæ, est excommunicatus, & eius absolutio Papæ referuatur, vel summo Penitentiario, vt reperitur in libro Penitentiario summi Penitentiarij.* Eandem attingit Syluester verbo *Excommunicatio*, 7. numer. 91. cal. 55. & addit Archidiaconum referentem se etiam illam vidisse in eodem libro. Eandem referunt Armilla numero 69. & Nauarrus numero 109. nullam vero expositionem adiungunt, nec dicunt, an hæc lex nunc obliget, & recepta sit: videtur enim communiter ignorari, & non esse satis promulgata ex eo solum, quod in libro penitentiario contineatur: & ideo non dubito, quin saltem propter ignorantiam multi peregrini excusentur ab hac obligatione, & censura. Non audeo autem dicere, ita esse derogatam per contrariam consuetudinem, vt non obliget etiam scientes illam; quia nec citati auctores hoc dicunt, nec mihi alias constat. Supposita ergo illa lege, solum est aduertendum, eam solum loqui de his, qui religionis causa Hierusalem, ad loca sancta visenda incedunt. Vnde qui negotiationis causa illuc progredieretur, & postea ex devotione ad sepulchrum accederet, non ageret contra hanc legem, nec incurreret hanc censuram: quia intentio legis non est loqui in eo casu.

10
Dilectum de
otto peregrini
re, quæ pendet ex voluntate Principis, non indicit obligationem, vt quidam aiunt. Respondetur, falsum esse hoc principium ita simpliciter intellectum. Qui ergo promitteret talem peregrinationem conficere sine facultate Papæ, male faceret: & tale votum non obligaret, esset enim de re illicita: & in hoc sensu habebit verum illud principium: qui autem vouit simpliciter illum actum, intelligitur vouere illum eodem modo, quo licite fieri potest, & consequenter subintellecta conditione, si Papa facultatem concesserit: & hoc modo obligat promissio facti pendens à voluntate Principis, saltem ad petendam à Principe facultatem, & illa obtenta ad implendum promissum: quod, si denegata fuerit, iam tunc cessabit obligatio promissionis.

Sexta excommunicatio contra fœminas ingrediennes monasteria virorum Religiosorum ex Motu proprio Pij V.

Sexta excommunicatio sumitur ex quodam Motu proprio Pij V. qui est 22. in illo libro, & incipit: *Regularium personarum.* Vbi excommunicat omnes fœminas, quæ ingrediuntur monasteria Carthusiensium, & aliorum virorum regularem vitam agentium eiusque excommunicationis absolutionem sibi referuat. Similemque constitutionem habet Gregorius XIII. & est 36. sub eius nomine in eodem libro. Ex eharum occasione orta est hoc tempore quæstio, an omnes fœminæ, quæ huiusmodi monasteria ingrediuntur, mortaliter peccent, & Fr. Suarez tom. 5.

hanc censuram incurrant. Sed quod attinet ad censuram, aduertendum est, hos Pontifices prius reuocare facultates omnes fœminis concessas ad ingredienda monasteria virorum: postea vero sub dicta censura prohibere, ne mulieres, *presumptione, aut pretextu earum facultatum*, talia monasteria ingrediuntur: non ergo omnes ingredientiæ, sed solum illæ, quæ *presumptione, & pretextu harum facultatum* id faciunt, talem censuram incurrunt: nam hæc sunt expressa verba legis, quibus standum est. Imo Pius V. addit verba illa: *Postquam harum literarum notitiam habuerint*: quia donec tales personæ scient huiusmodi facultates esse reuocatas, earumque vñ sub hac censura interdictum, eam non incurrunt. Vnde à fortiori fit, vt quæ alio titulo ingrediuntur, ex vi huius legis non peccent mortaliter, quia non violat illam.

An vero ex alio capite mortaliter peccent, alio loco expendendum latius est. Videntur tamen dicti Pontifices supponere, illud factum esse alias grauiter prohibitum, quandoquidem facultas Pontificis necessaria existimatur, vel illud liceat, & ipsi reuocant tales facultates ne liceat. Dicunt enim se reuocare illas facultates, *vt quieti Religiosorum consulant*: at vero si post dictam reuocationem adhuc esset licitum mulieribus ingredi eadem monasteria aliis pretextibus, seu titulis, parum, vel nihil Religiosorum quieti cõsultum esset per illam reuocationem. Nihilominus nec in communi iure Pontificio, neque in aliis Pontificum decretis inuenio generalem legem hoc prohibentem sub mortali: neque etiam ex natura rei, aut ex ipsa professione, seu votis Religiosorum video in hoc actu per se, & intrinsecam malitiam: & ideo non existimo in vniuersum esse hoc peccatum mortale, si excludantur extrinsecæ circumstantiæ prauæ finis talis ingressus, vel scandali, vel violentiæ, aut iniuriæ monasterio illatæ, & similes. Consulenda ergo sunt peculiaria instituta ipsarum Religionum; & si in aliqua inuenitur prohibitio talis à Pontifice confirmata, quæ ex verbis, vel censuris præ se ferat grauem obligationem, contra illam prohibitionem ingredi erit peccatum mortale: vbi autem non fuerit talis constitutio habens hanc vim, non erit tale peccatum, quia non est vnde oriatur. Atque ita constat quomodo dicti Pontifices consuluerint paci, & tranquillitati Religiosorum, conseruando illos in vniuersumque institutione, & tollendo dispensationes eius quoad hanc partem, non vero addendo maiorem obligationem, quam ex propriis constitutionibus habeant.

Ex quibus facile intelligitur alia pars illius constitutionis, quæ ad ipsos Religiosos, eorumque Superiores, seu Prælatos refertur, eosque grauissime punit, si huiusmodi fœminas ingredi sua monasteria permittant. Et inter alia Pius profert in eos censuram suspensionis à diuinis: Gregorius autem hanc eandem excommunicationem referuatam ad eos extendit. Est enim sub eadem limitatione, & conditione hæc pars intelligenda: non enim peccant Prælati religionum contra hanc legem, nec illius pœnas, aut censuras incurrunt, permittendo fœminas ingredi sua monasteria quocunque titulo, aut modo; sed tantum si eas admittant pretextu dictarum facultatum, vt in iisdem constitutionibus expresse habetur. An vero, & quam grauiter peccent aliis rationibus, aut modis hunc ingressum permittendo, quæue pœnas propterea incurrant, non potest vna regula definiri; quia nulla est circa hoc lex pro omnibus religionibus virorum generaliter lata, sed vniuersumque religionis Prælatum consulere debet suas constitutiones, & leges, & iuxta eas gubernari.

Aduertendum vltimo est, Gregorium XIII. extendisse hanc prohibitionem ad Monasteria Monialium,

12

13

14

Quam partem incurrant Religiosi fœminas ingredi sua monasteria permittentes.

Eadem ex-

communica-
tio ad om-
nes personas
ingredientes
monasteria
Monialium.
Et ad Mo-
niales id
permitten-
tes extendi-
tur.

Monialium, reuocando facultates omnes quibuscun-
que personis concessas ad ingrediendum illa, & im-
ponendo eandem censuram ipso facto cum eadem
reseruatiōe, tam viris, quam sceminis vtentibus
illis, quam superioribus Religionum, vel aliis ea-
rum personis eas admittentibus. Quæ omnia, quan-
tum ad vim huius constitutionis spectat, eodem
modo, & cum eadem limitatione intelligenda sunt.
Addit vero idem Gregorius aliam specialem pro-
hibitionem ingrediendi Monasteria Monialium
prætextu licentiarum ab Episcopis, vel Prælatibus ea-
rum concessarum, nisi duntaxat necessitate vrgen-
te. Itaque (quod notandum est) quamuis Episcopi,
vel Prælati nec debeant, nec possint hanc faculta-
tem concedere, nisi in casibus necessariis, iuxta dis-
positionem Concilij Tridentini sess. 25. cap. 5. de Re-
format. si forte illam male concedant absque tali
necessitate: Gregorius specialiter vetat vsum talis
facultatis, & tacite declarat irritam esse, & nullius
momenti: & licet facultas data sit recte, & ex causa
necessaria, hac cessante, vetat etiam Gregorius v-
sum illius facultatis, & saltem pro eo tempore in-
sufficientem esse declarat, additque, *sub eisdem poenis*
ipso facto incurrendis tam ex parte ingredientium, quam
ex parte Monialium admittentium ipsos. Vnde cum in-
ter illas poenas vna fuerit excommunicatio Papæ re-
servata, hæc etiam nunc in illo casu incurritur. Est
que vniuersalis quoad personas ingredientes cu-
iuscunque ordinis, vel conditionis sint; & ex parte
Monialium admittentium ipsas. Additur autem i-
bi verbum *presumant.* Vnde si ad Monialem ex offi-
cio non pertineat impedire, vel admittere huius-
modi ingressum, etiam si, cum possit, non impediat,
vel resistat illi, non incurrit, quia non solum nihil
presumit contra hanc legem, verum etiam nec di-
recte, nec indirecte cooperatur ad talem ingressum.
Secus autem esset, si iniuraret, vel aliquo positiuo
modo faceret illam personam ingredi; quia iam
tunc directe admitteret. At vero Monialis, quæ ex
officio tenetur impedire, si id non faceret, saltem
indirecte censeretur admittere, quia potest, & te-
netur non admittere, & admittit: excusaretur au-
tem à censura, si ex aliqua inaduerentia, aut per-
turbatione, vel negligentia, à suo munere deiceret;
quia tunc non ex presumptione ageret contra
hanc legem: quod ipsa requirit, vt talis censura in-
curratur. Denique ex his constitutionibus fere hæc
tantum vltima pars potest nunc esse vsui, & pluri-
mum obseruanda est: nam de aliis antiquioribus
facultatibus vix iam est memoria; & raro inuenitur
aliquis, qui prætextu earum huiusmodi ingressum
intenter.

*Septima excommunicatio contra committentes si-
moniacam confidentiam, ex Pii V. Con-
stitutione 87.*

Varia cen-
sura modi
proponun-
tur & expli-
cantur.

Septima excommunicatio sumitur ex constit. E
stione Pij V. 87. *Intolerabilis*, ferturque contra eos,
qui committunt crimen simoniacæ confidentiæ
beneficialis. Est autem latissima illa constitutio, &
plures modos confidentiæ ponit, quos nunc late
persequi, & explicare extra nostrum esset institutū;
breuiter tamen adnotare aliquos non erit inutile.
Primus est, quando beneficium recipitur ab aliquo
sub confidentia: quod postea vel eidem restituitur,
vel alteri dabitur, vel illius fructus, vel eorum pars,
aut pensio eidem, vel alteri soluitur. In quo casu
aduertenda sunt duo: vnum est, quod in eo nullam
mentionem facit dantis, sed tantum accipientis:
quare ex vi huius clausulæ solus recipiens incurrit
censuram in tali casu, non dans sub tali spe, vel fidu-
cia; quia lex de illo non loquitur, & non est exten-

A denda ob similitudinem rationis, vt sæpe dixi. Et
fortasse voluit Pontifex magis rigore in hoc age-
re cum recipientibus, quia homines procliuiores
sunt ad recipiendum, quam ad dandum. Annota-
ndum item est verbum illud difficile, *sola dimittentis*
intentione. Significat enim Pontifex, etiam si confi-
dencia fuerit mentalis, si effectus eius fuerit suble-
curus, censuram incurri: quod videri potest difficile
cum actus interior puniri nō possit, vel saltem non
soleat per ecclesiasticas censuras. Respondetur, hic
non puniri actum mere internum, sed exteriorem
à praua intentione interiori procedentem, nempe
receptionem beneficii ab eo, qui tali intentione
confert.

B Animaduertere autem oportet, non posse hanc
excommunicationem incurri, si intentio dantis sit
sit interna, & occulta, vt à recipiente nullatenus co-
gnosci queat: nam tunc nō posset ipse recipere qua-
si consentiendo illi intentioni, vt ita dicam, confi-
dentiali. Quia confidentia necessario debet inchoari
ex voluntate dantis, alioqui confidentia nō est, etiā
si recipiens beneficium sua sponte haberet propo-
situm restituendi illud beneficium ipsum danti,
vel alteri eius amico, vel consanguineo; quia libe-
rum illi est hoc facere. & quando ab alio non exi-
gitur, nulla est difformitas: necesse est ergo, vt confi-
dencia incipiat ex parte dantis: ergo etiam ne-
cesse est, vt hæc intentio dantis sit etiam nota reci-
pienti. Quod ergo ait Pontifex: *sola dimittentis in-
tentione*, subintelligit cognita quacunque ratione à
recipiente, etiam si inter eos nō intercedat pactum,
nec expressus sermo de hac re, sed coniecturis, &
quasi nutibus se intelligant. Quæri vero potest, quā
certa, vel probabilis cognitio huius intentionis dan-
tis requiratur in recipiente. Respondeo, debere esse
ita moraliter certam, vt sine peccato, seu temeritate
iudicari possit, eum huiusmodi intentionem habere.
Vnde, si confidatara condicione, vita, & honesta-
te dantis, & aliis probabilibus coniecturis, possit p-
babiliter credi, illum non habere illam intentionem,
etiam si rationes aliquæ suspicandi, vel dubitandi
occurrant, possunt, & debent deponi: nec incurritur
censura recipiendo beneficium ab huiusmodi
dante, quia nemo debet de proximo suo malum te-
mere suspicari: & alioqui semper est licitum iuxta
prudens, & probabile iudicium operari. Quando
vero coniecturæ sunt adeo vehementes vt sufficiat
ad id probabiliter credendum, tunc sufficit illa co-
gnitio, vt receptio talis beneficii vitanda sit sub hac
censura.

Quæret vero vltius aliquis, an incurrat hanc
censuram is, qui recipit beneficium ab aliquo,
quem existimat illud dare cum intentione confi-
dentiæ, cum alter reuera talem intentionem non
habeat, sed per temeritatem, vel errorem ab alio
existimata sit. Respondeo in primis, quamdiu reci-
pienti non constet suam existimationem falsam
fuisse, teneri saltem ex conscientia erronea, seu ex
communicatum habere; quia secundum dictam
conscientiam suam hanc legem violauit, & conse-
quenter in eius censuram incidit, non quoad se, sed
suam conscientiam, vt aiunt. At vero si postea illi
constet alium non habuisse talem intentionem,
consequenter intelliget se non incurrisse censuram,
& cum deponat conscientiam, nullo modo ligatus
manebit, quia crimen commissum ex sola confi-
dencia erronea, & non iuxta veritatem actionis, non
sufficit ad veram censuram in re ipsa contrahen-
dam, vt supra probatum est; potest autem de tali
deceptione postea constare altero è duobus modis:
primo, si postea attentius, & prudentius expen-
dens coniecturas, quas prius habuit, intelligat nō il-
las fuisse sufficientes ad id existimandum, & postea
maiores non habeat, neque nouum iudicium talis
intentionis. Secundo, si postea is, qui dedit bene-
ficiū

cium intellecta conscientia alterius, omnino neget se habuisse talem intentionem; & praeteritum si id iuramento confirmet, & nullo modo velit, aut permittat, ut effectus talis conscientiae executioni mandetur. Nam quodlibet istorum sufficit ad moralem certitudinem, & securitatem in conscientia, quidquid sit de foro exteriori.

18 Tandem inquiri circa hoc potest, si quis recipit beneficium à dante cum praedicta intentione conscientiae, absque intentione operandi postea iuxta conscientiam eius, sed animo decipiendi illum, an tunc incurrat hanc censuram, & alias penas huius legis. Videtur enim non incurre: nam ille actus est imperfectus in suo genere, & in rigore ex parte recipientis non habet malitiam, vel speciem simoniae.

B

quam Pontifex punire intendit. In contrarium vero est, quia Pontifex absolute videtur prohibere, recipere beneficium à dante cum tali intentione, nihil dicens de proposito recipientis. Item pontifex interdicit omnem huiusmodi resignationem, seu donationem interdiciere ut participantem labi simoniae; & ideo etiam vult, ut recipientes illi non cooperentur. Res quidem videtur dubia: nihilominus tamen probabilius censeo non incurre, quia censura haec proprie fertur contra eum, qui beneficium recipit in conscientiam: hic autem vere non recipit in conscientiam, etiam si alter ita det: oportet tamen recipiens exterius non significet se recipere in conscientiam: nam id satis esset, ut in conscientiam beneficium reciperet, etiam si non haberet propositum implendi: quia sicut aliud est velle promittere aliud proponere implere promissum, & potest stare primum sine secundo; ita in praesenti aliud est velle recipere in conscientiam; aliud proponere conscientiam implere. Et potest stare primum sine secundo: nam ad primum sufficit velle alteri concedere conscientiae signum; nam hoc ipso necessario vult se obligare intra latitudinem conscientiae, etiam si aliqui habeat voluntatem non id faciendi, sed decipiendi: hic autem prohibita est receptio in conscientiam, quidquid sit de proposito implendi. At vero si quis neque habeat propositum implendi neque voluntatem recipiendi in conscientiam; ideoque nolle vllam conscientiae signum alteri dare, quamvis intelligat alterum sub ea fiducia dare, non propterea incurrit in foro interno conscientiae: quia reuera non committit conscientiae vitium, quod hic tantum puniatur.

19 Secundus modus conscientiae ibi declaratus est, si collator conferat beneficium quous modo vacans, aut si patronus etiam laicus praesentet, vel elector eligat aliquem ea conditione tacita, vel expressa, ut postea confirmatus, electus, vel praesentatus conferat fructus, vel partem eorum ad vtilitatem, vel libitum conferentis, vel cedentis, aut alterius cuiuscunque, vel etiam ut pro arbitrio eorumdem, vel alterius de beneficio disponat contrariis communis ordinationem. Quae sola verba vltima indigent aliqua expositione. Non est enim sensus, necessarium esse, ut conscientia sit de dispositione facienda contra ius commune, id est in aliquem indignum, irregularem, vel aliquid simile, aut quod futura sit sine autoritate praelati: nam hoc modo non satis occurreretur huic malo quod Pontifex intendit: raro enim includit conscientia illam deformitatem. Quotiescunque ergo malitia conscientiae interuenierit, etiam si sit in ordine ad personam dignam, & cum intentione adhibendi omnia necessaria secundum commune ius ad collationem, est hoc loco interdicta, nam propter hoc praecipue fertur haec lex, non propter aliam malitiam. Sensus ergo est huiusmodi collationem, praesentationem, vel electionem sub tali conditione esse contra ius communis ordinationem.

20 Aduertere etiam oportet in hac clausula, quod non solum loquitur de futuris, sed etiam de praeter-

Fr. Suarez, tom. 5.

itis, ut patet ex illis verbis *Contulerit ante hac, vel conferet in futurum*. Cum autem excommunicatio non feratur pro praeteritis, ut supra dictum est, non potest haec censura simpliciter cadere in praeterita facta, nisi sub aliqua conditione in futurum, quae paulo inferius explicatur, ubi excommunicantur omnes, qui huiusque beneficia, pensiones, & alia huiusmodi, intercedente hoc conscientiae vitio, receperunt, ac retinent, nisi statim celeri dimissione sibi profecerint. Vbi etiam noto, huiusmodi excommunicationem semper ferri in recipientes, non vero in conferentes, eligentes, vel praesentantes. Ex quo etiam intelligi potest, alteram superiorem clausulam non esse positam, ut censura pro facto praeterito ferretur, sed ut aliae poenae in foro exteriori imponerentur: & ad explicandum modum praesumendi, vel probandi huiusmodi conscientiam in foro externo. Et ad eadem fori exterioris praesumptionem pertinent alij duo modi conscientiae, quos consequenter describit Pius Quintus, & ibi legi possunt in quibus non obstante praesumptione fori exterioris, semper aduertendum est ad iudicandum de censura in interiori foro) an reuera talis conscientia intercesserit: parum enim oberit praesumptio, si in re ipsa non fuit conscientia. Atque eodem sensu accipiendum est verbum illud in fine vltimae clausulae positum, licet ipsum conscientiae crimen alterius tantum partis conscientia sit admissum, nam hoc etiam pertinet ad praesumptionem fori exterioris, ut Nauarrus declarauit in Summa capitulo vigesimo octauo, numero 110. vers. Sexto. In quo alia, quae ad huius constitutionis declarationem conferunt, legi possunt.

Octaua excommuni. contra violantes suspensionem contractam per indebitam admissionem resignationis beneficij.

Octaua excommunicatio reservata sumitur ex eodem Pio V. constitutione 58. Quanta, in qua agit de beneficiorum collatione, praesentatione, &c. Et primo suspendit Episcopos, & quoscunque beneficiorum admittere, si id faciant extra casus designatos, & contra formam ibi praescriptam. Deinde in eos profert sententiam excommunicationis reservatam, si post contractam praedictam suspensionem, actus quibus sunt suspensi, exercere attentauerint. Vbi solum est considerandum, huiusmodi excommunicationem non imponi propter violationem similis suspensionis, sed tantum quando suspensio contracta est propter tale delictum, quia poena legis non est extendenda ultra casum legis. Vnde verba illius constitutionis sunt, *Et nihilominus in eos, qui sic suspensi, &c.* Idem animaduertendum est, praedictam suspensionem non solum à singularibus personis, sed etiam à Capitulis, seu Conuentibus incurri posse, si ad ea promissio beneficiorum, seu admissio resignationum pertineat, & in usu eius contra dictam constitutionem delinquant: Quia vero excommunicatio ferri non potest in Capitulum, seu Conuentum, ideo in praedicto casu loco excommunicationis fertur suspensio à diuinis in huiusmodi Capitula, vel conuentus, ut in eadem constitutione habetur.

Nona excommunicatio sumitur ex Concilio Tridentino sess. 21. capit. 11. de Reformat. Estque quoad personas clericorum, & laicorum, qui praesumunt usurpare quacunque arte aut modo bona, res, iura, fructus, redditus, aut iurisdictiones alicuius Ecclesiae, aut beneficii secularis, vel regularis Motium Pretatis, vel aliorum piorum locorum, & sic occupantes, vel impediennes, ne ab eis percipiantur ad quos iure pertinent, anathemati subiiciunt, donec

Kk a

plene

21
Pii V. con.
stit. 58.

22
9. Excommuni.
ex Concilio
Trident.

plene restituant, & à Romano Pontifice absoluantur, & ex hoc ultimo verbo constat hanc censuram referuatam esse.

Præter has censuras inueniuntur aliæ in aliquibus Conciliis præsertim ex nouioribus, ut in Lateranensi sub Leone X. & in dicto Bullario Summorum Pontificum, sed adeo sunt occultæ & ignoratæ, ut extra vsum esse videantur, ideoque vel nunquam fuerint receptæ: vel iam sint abrogatæ & propterea nec auctores frequenter illas pertractant, neque mihi vtile visum est circa eas immorari. Præsertim quia omnes quæ sunt alicuius momenti ad eas, quas pertractauimus, reduci possunt. Præterea in privilegiis religionum inueniuntur nonnullæ excommunicationes Summis Pontificibus referuatæ, quales sunt illæ, quas de Religionibus Prædicatorum & Minorum tractant scribentes, præsertim Antoninus 3. p. tit. 24. c. 70. & Caieta. verb. Excommunicatione, c. 81. & Syluester, Excommunicatio, 7. num. 84. & Nauarr. cap. 27. num. 11. quibus annotatione dignum nunc nihil addendum occurrat.

Anton.
Caietan.
Syluester.
Nauarr.

DISPUTATIO XXIII.

De excommunicationibus non referuatis Summo Pontifici.

Excommunicationes has nonnulli diuidunt in referuatas Episcopis, & eas quæ nulli referuantur, ut videlicet in Syluestro, Angelo, Nauarro, & aliis. Caietanus vero omnes excommunicationes non referuatas Papæ & Episcopales vocat. Mihi prior diuisio non est visa necessaria, quia, ut statim in sect. I. ostendam, nullæ sunt excommunicationes ipso iure latæ, quæ nunc obligent, & sint Episcopo referuatæ, præter eas, quæ à nobis obiter tactæ sunt dum excommunicationes Papæ referuatas explicarem: illa vero appellatio Caietani non ex reservatione sumpta est, sed ex eo, quod ad absoluendum ab his excommunicationibus potestas quasi ordinaria est in Episcopo, in aliis vero per quandam communicationem seu participationem. Omnes ergo censuras non referuatas Papæ simpliciter non referuatas appellamus, de quibus eodem ordine, quo de referuatis dicemus.

SECTIO I.

Utrum Aliquæ excommunicationes sint ipso iure latæ, & referuatæ Episcopo.

Angel.
Syluest.
Nauarr.

Angelus verb. Excommunicatio. 6. & latius Syluester ver. 8. & Nauarrus num. 112. & 113. aliquas excommunicationes in hoc ordine ponunt, quas ego cenſeo vel non esse proprie & specialiter referuatas Episcopis, ideoque iam esse explicatas, vel non esse proprie ipso iure latas, vel, si quæ sunt, nunc propter posteriores leges vel privilegia vim non habere. Ut autem hoc ostendam, per singulas ab ipsis numeratas discurrem, quoniam ad nonnulla iura intelligenda, & ad doctrinæ perfectionem inutile non erit.

Nullas esse
excommuni-
cationes re-
feruatas.

A Principio numeratur excommunicatio lata ab Episcopo per statutum eius, in quo eam sibi referuat iuxta ea. Nuper. de Sent. excommunic. Immeri. quæ ab eis to tamen hæc in præsentia affertur, ubi non agimus de excommunicationibus latis per particularia iura, sed in infinitum esset, ac pene impossibile, quoniam in diuersis diocæbus diuersæ sunt, & variegatæ leges ferentes censuras, sicut etiam sunt multiplices in variis religionibus, quas nemo in hoc ordine ponit. Vnde considerandum est, aliud esse reservationem esse declaratam in iure communi, aliud excommunicationem esse latam eodem iure: hoc posterius verum non est de talibus censuris: & hoc est quod nunc agimus: illud autem prius non solum de excommunicationibus latis ab Episcopo per statutum, sed generaliter de latis à quibuscunque qui possunt canones vel statuta concedere, dici potest, ut patet ex eodem cap. Nuper. Generalis enim regula est, Quicumque potestatem habet ferendi censuram, posse etiam illius absolutionem sibi referuare, respectu inferiorum potestatem enim superiorem limitare non potest. Hoc autem sensu etiam excommunicatio lata ab homine potest dici referuata iure communi ipsi ferenti, non quia talis excommunicatio iure lata sit, sed quia secundum ius commune, nullus potest ab illa absolvere, nisi qui illam tulit, vel eius superior.

Secundo ponitur excommunicatio, quam incurrit, qui in crimine communicat cum excommunicato ab Episcopo, ille enim excommunicationem incurrit ipso iure latam, & referuatam Episcopo in c. Nuper. Verum tamen hæc excommunicatio seu reservatio non est propria Episcoporum, sed generaliter fit, ad eum qui excommunicationem primam tulit, siue per ius, aut statutum, siue per sententiam: vnde sæpius pertinent ad alios iudices seu Prælatos minores Episcopis: imo cum proportionem, etiam ad Papam: ideo agendo de excommunicationibus Papæ referuatis hanc censuram declarauimus superiori disp. sect. 2. & ibi dicta applicanda sunt cum proportionem ad omnes iudices, & prælatos inferiores.

Tertio ponitur in hoc ordine excommunicatio, alias referuata Papæ, pro his casibus, in quibus ad illum non est accessus, neque ad legatum eius. Quæ doctrina vera est, & tradita disp. præced. sect. 1. Dicimus vero hanc reservationem non esse per se factam Episcopo, sed Summo Pontifici: ab illo autem deriuatur ad Episcopum ob iustum impedimentum. Quod si necessitas maior sit, aliis etiam communicatur absolutio iuxta ordinem ibi præscriptum, & ideo casus hic alia expositione non indiget.

Quartus casus est similis præcedenti de censura canonis, si quis suadente, quando percussio clerici levis est, vel, si sit inter religiosos quando talis est, ut diocæsanæ auctoritatem requirat, iuxta cap. Cum illorum, & cap. Peruenit, de Sent. excommunic. Verum tamen hic etiam casus explicatus est cum illo canone, quia ab illius reservatione dimanat: & potius dicenda hæc esset concessio specialiter facta Episcopo, quam reservatio, nam hæc facta est Pontifici: ipse vero postea illam facultatem concessit Episcopis. Sicut etiam concessit illam Abbatibus circa suos Monachos, extra quosdam casus grauiores, & non propterea dicitur hæc reservatio proprie facta Abbatibus.

Quinto numeratur excommunicatio lata in cap. Eos qui, de Sentent. excommuni. in 6. ubi illi, qui in casu necessitatis absoluuntur ab inferiori, si postea, cum possint, non representant se superiori, ad quem per se spectabat absolutio, excommunicantur excommunicatione eidem superiori referuata. Verum tamen de hac censura idem dicendum est, quod de secunda, quia illa referuata non fit Episcopo, nec est propria eius, sed fit cuiuscunque iudici ad quem pertinebat

Quintus
casus
de Sent.
excommuni.